

Nytkö on kaikki hyvin

1800-LUVULLA industrialismin alkuvaiheissa ihmiset alistettiin koneiden orjiksi. Keksittiin hienot liukuhihnat ja muut pakkotahtia edesauttavat vempaimet. Työläisluokka muodostui ja muodostettiin valtavana siirtolaisvirtana maasta toiseen tai maan sisällä alueelta toiselle, yleisimmin maalta kaupunkiin. Vähitellen savupiipputeollisuuden kasvaessa ja tuodessa aineellista vaurautta myös työläisille, jotka usein saivat oikeutensa vain lakkojen tai vieläkin rajumpien toimintojen kautta, alkoi tulla staattinen tilanne, jossa ihmiset alkoivat tuntea olonsa jossain määrin turvallisiksi. Työsuhteet olivat pitkiä, jopa ”isältä pojille” periytyviä. Savupiipputeollisuus ja jopa pitkä virkamiesura tarjosi toimeliaalle ihmiselle tuntemuksen mukavasti pärjäämisestä. Haasteena oli ”vain” keksiä keinoja, joilla tulonjakoa saataisiin tasaisemmaksi. Tasa-arvon nimissä tähän tavoitteeseen yleensä suhtauduttiin suvaitsevaisesti.

Ihminen alkoi ehkäpä tietämättään saavuttaa yhtä olemassaolonsa perustavoitetta: rauhallista turvattua ja elintasoltaan vähitellen paranevaa eloa.

PARISSA VUOSIKYMMENESSÄ olemme onnistuneet luomaan tilanteen, jossa ihmisten oletetaan hyväksyvän tilanne, joka muistuttaa auton CD-soittimen random-toimintoa. Pitää varautua kuulemaan mitä raitaa tahansa, hyväksyä se, ja ennen kaikkea opetella pitämään tätä tilannetta oikeana ja hyvänä. Pahinta tässä tilanteessa on eittämättä se, että ihmisen pitäisi hyväksyä mukisematta sekin ratkaisu, että musiikki loppuu kokonaan. Halutaan, että maailmaan kasvaisi uusi ihminen, joka nauttisi epävarmuudesta, tilapäisistä voimakkaista ansio- ja elintason muutoksista, ja olisi samalla luova, aktiivinen ja työlleen omistautuva.

Tämän tilanteen aiuret muutama vuosikymmen sitten saarnasivat, että muutos on ainoa hyvinvointia lisäävä voima. Vain muutos voi johtaa johonkin uuteen ja entistä positiivisempaan tilanteeseen. Tämän käsityksen hyväksymiseen meni aikansa, mutta kyllä se sitten varsin laa-

jalti yhteiskunnallisessa keskustelussa hyväksyttiin. Esim. työehtosopimuspuolella suurin vääntö käytiin vain muutoksen syvyydestä ja aikataulusta. Muutostarvetta sinänsä havaittiin kaikkien työmarkkinaosapuolien taholta. Muutoksen totaalisuutta ei silloin ajateltu sellaiseksi kuin nyt on tapahtunut. Kuviteltiin, että muutoksia pitää tehdä sen verran, että olemassa oleva vakaus säilyisi ja jakovaraa riittäisi jatkossakin niin yritysten omistajille kuin työntekijöillekin.

MISSÄ ME NYT SITTE OLEMME?

Olemme sen tien alussa, jossa meidän oletetaan olevan jo edellä mainittuja uusia ihmisiä. Muutoksesta on tehty hyve riipumatta siitä kuinka syvältä ja nopeasti se yksilöä kirpaisee. Muutoksen ”isolla M:llä” tavoitteena voi nykyään olla periaatteessa vain kaksi asiaa.

Ensimmäinen ja nykyhetkessä eniten ihmisten arkea koskeva on sellainen muutos, jonka tavoite on parantaa kannattavuutta ja tuottavuutta. Erittäin radikaaleja ja ihmisten arkea syvältä koskevia päätöksiä voidaan tehdä selkeästi vain esim. sillä periaatteella, että toiminto tai tuotanto on vielä nykyistäkin edullisempaa tehdä jossain muualla. Kysymys ei todellakaan siis ole siitä periaatteesta, joka hyväksyttiin muutama vuosikymmen sitten, että kannattamaton toiminto tai tuotanto siirrettiin tai lopetettiin. Toki on niin, että ihminen kaipaa ja haluaa muutoksia ja jopa riskinottoja elämässään, mutta hän toivoo sen olevan hallittua, tilapäistä ja omiin päätöksiin perustuvaa. Nykyisyys on varsin kaukana tästä tavoitetilasta.

Monen mieleen tulee varmaankin se, että jarrumies on nyt katsonut liikaa televisiota ja Enson ja Nokian toilauksia. Totta sekin, mutta todellisuudessa nämä ilmiöt ovat vain jäävuoren huippuja. Esim. it-alalla on jo pari vuosikymmentä ollut vallalla vastaava käytäntö, jossa ohjelmointi jne. työt teetetään muualla.

Tämä vain ei ole tullut voimakkaana esille, koska it-alalla on hommia riittänyt, eikä alalle ole sen nuoruudesta ja ehkä luonteesta johtuen syntynyt

suuria kansallisia tai kansainvälisiä työntekijöiden etuja puoltavia organisaatioita. Tätä kehitystä me nimitämme globalisoituvaksi markkinaksi. Merkillä pantavaa on tässä kehityksessä se, että jopa suursijoittaja **Soros** on kiinnittänyt asiaan viime aikoina huomiota ja tuominut osaltaan trendiä. Soroksen näkökulma oli ymmärrettävästi pörssiorientoitunut ja sisälsi kritiikkiä moneen suuntaan esim. yritysten arvostukseen pörssissä. Vastavanlaista uushumanismia Suomessa on esittänyt esimerkiksi **Aatos Erkko**. Tuntuu kuitenkin siltä, että täytyy olla tosi rikas voidakseen avata silmänsä kehitykselle. Rikas, joko rahallisesti, henkisesti tai molempia. Voi olla, että tämä on pitkälti ainoa tie globaaliin tuloerojen kaventamiseen, mutta pitkä, tuskallinen ja vaikea se on ainakin niille, joilla ei vielä ole paljon, ja meitä on paljon. Kuitenkin tämä tilanne heijastuu nyky-yhteiskunnassa monin eri tavoin. Päälimmäisenä voisi tulla mieleen esimerkiksi tutkimus, jossa todettiin naisten lyhytaikaisten sairauslomien olevan paljon miehien vastaavia yleisempiä. Voiko olla niin, että ristiriita kodin turvallisen olon ja epävarman työelämän välillä kärjistyessään näkyy edellä kuvatulla tavalla aiheuttaen monen moista muutakin ongelmaa.

TOINEN MUUTOKSEN yleisesti hyväksytty tavoite on ilmastoon muutoksen hillitseminen. Aihe on tärkeä ja pitkävaikutteinen. Jarrumies jää mielenkiinnolla odottamaan millä tavoin talouselämä onnistuu kytkemään nämä kaksi muutosta yhteen ja rakentamaan fysiikkassakin ratkaisemattomaksi ongelmaksi jääneen suuren yhtenäisteorian kaltaisen mallin tuottavuuden ja tehokkuuden ja ilmastoon muutoksen hillitsemiseksi samanaikaisesti.